Central Topic

- کتاب الزکاة
  - زکات مال
    - زکات بر چه کسی واجب است؟(شرایط زکات دهنده).
      - بالغ و عاقل
      - آزاد
      - متمکن از تصرف
    - اموالی که زکات برآن واجب است(نه چیز در سه دسته).
      - انعام ثلاثة
        - شرایط تعلق زکات به انعام ثلاثة
          - اول:رسیدن به نصاب
          - دوم: سائمه بودن عرفا
          - چهارم:گذشت یک سال
      - نقدین(طلا و نقره).
        - شروط وجوب زکات در طلا و نقره
          - اول:مسکوک بودن
          - دوم: گذشتن سال
          - سوم:رسیدن به حد نصاب
      - غلات اربعة(گندم،خرما،جو،کشمش).
        - شروط وجوب زکات در غلات اربعة
          - مالک شدن به سبب کاشتن یا خریدن قبل از تعلق زکات
            - زمان تعلق زکات
              - انگور بعد از انعقاد ثمره(غوره)است
              - (خرما بعد از رنگ گرفتن(بدو صلاح یا آشکاری صلاح میوه است
              - گندم و جو بعد از انعقاد دانه است
            - نکته: قال في الشرائع: (و لا تجب الزكاة في الغلات إلا إذا ملكت بالزراعة لا بغيرها من الأسباب كالابتياع و الاتهاب) انتهى، أما شرطية التملك بالزراعة فهو مما لا خلاف فيه، و إنما الإشكال على تعبير الشرائع لإيهامه خلاف المقصود، إذ مقتضاه عدم وجوب الزكاة فيما يملك بالابتياع و هذا مخالف لإجماع المسلمين
              - توجیه شهید ثانی:محقق حلی در این عبارت اطلاق کرده (زراعت را بر مطلق مالک شدن(چه با کاشتن یا با خریدن قبل از انعقاد دانه یا بدو صلاح پس مراد او این نیست که با خریدن زکات واجب نمی شود
            - اشکال شهید اول به شهید ثانی:شهید اول تنها به انعقاد ثمره و دانه اشاره کرده و سخنی از بدو صلاح در خرما نکرده پس لازم بود که بدو صلاح در نخل را هم مطرح کند تا اینکه نخل داخل انعقاد نشود(زمان تعلق وجوب در دانه و ثمره با نخل متفاوت است در حالی که ماتن تنها به یکی اشاره کرده).
              - توجیه شهید ثانی:به هر حال انعقاد قبل از بدو صلاح است و اگر مالکیت قبل از انعقاد باشد قبل از بدو صلاح هم هست و زکات به گردن مالک می آید
              - رد این توجیه از سوی شهید ثانی:الا اینکه ذکر شرط انعقاد در نخل بی فایده است چرا که انعقاد برای نخل مانند دیگر حالات است ملکیت قبل و بعد آن تأثیری در حکم ندارد
            - نکته:از مضمون کلام شهید اول(اینکه شرط کرده تملک قبل از انعقاد ثمره و دانه باشد معلوم می شود که از نظر او زمان تعلق وجوب همان انعقاد ثمره و دانه است یعنی همان دیدگاه مشهور
              - اقوال در زمان تعلق وجوب به غلات اربعة
                - قول مشهور:تعلق وجوب به غلات هنگام انعقاد دانه و ثمره است و در نخل هنگام بدو صلاح است
                - و دليلهم الإجماع المدعى في المنتهى و هو أقوى أدلتهم
                - قول بعض:زمان تعلق وجوب به هر یک از غلات اربعه صدق اسم آنهاست و ظاهر النصوص دال عليه
                - بأن يصدق إحدى الأربع المذكورة حقيقة، و الحال عند الانعقاد لا يصدق إحدى الأربع حقيقة، بل يطلق عليه مجازا باعتبار ما يؤول بأنه سيصير إحدى الأربع، و ليس الآن إحداها(جواهر).
                - من جملة النصوص ما ورد في الكافي:عن سعد بن سعد الأشعري قال: سألت أبا الحسن عليه السلام عن أقل ما يجب فيه الزكاة من البر و الشعير و التمر و الزبيب، فقال: خمسة أوساق بوسق النبي صلّى الله عليه و آله، فقلت: كم الوسق؟ قال: ستون صاعا، قلت: فهل على العنب زكاة أو إنما تجب عليه اذا صيّره زبيبا؟ قال: نعم، اذا خرصه أخرج زكاته. (الكافي: ج 3 ص 514 ح 5). فالشاهد هو قول الإمام عليه السلام «نعم» حينما سأله الأشعري: تجب عليه الزكاة اذا صيّره زبيبا؟
            - نکته:از مضمون کلام شهید اول(اینکه شرط کرده تملک قبل از انعقاد ثمره و دانه باشد معلوم می شود که از نظر او زمان تعلق وجوب همان انعقاد ثمره و دانه است یعنی همان دیدگاه مشهور
              - رسیدن به حد نصاب
                - نصاب غلات برابر 2700 رطل عراقی(حاصل ضرب 5*60*9).
                - در روایات 5وسق بیان شده
                - هر وسق بابر 60 صاع است
                - هر صاع برابر 9 رطل عراقی
                - هر صاع تقریبا سه کیلو است
                - نکته:اقسام رطل
                - رطل عراقی
                - تقریبا معادل یک سوم کیلو
                - رطل مدنی(یکی و نیم برابر رطل عراقی است).
                - رطل مکی(دو برابر رطل عراقی است).
                - نکته:غلات یک نصاب بیشتر ندارند و بعد از آن هر چند کم باشد نیز به آن زکات تعلق می گیرد(هیچ مقداری بعد از رسیدن به نصاب معفو نیست).
                - نکته عبارتی:مصنف نصاب را به عنوان شرط مطرح نکرده و اکتفاء کرده به ذکر مقدار نصاب تجوزا
                - مقدار زکات غلات در
                - آبیاری دیمی
                - آبیاری به وسیله آب های جاری یا بواسطه ریشه ها(جذب آب بوسیله ریشه ها) و یا بواسطه باران
                - زکات آن یک دهم است(270رطل عراقی).
                - آبیاری دستی
                - آبیاری بواسطه آب کشیدن از چاه و مانند آن
                - زکات آن یک بیستم(نصف العشر) است(135 رطل عراقی).
                - آبیاری ترکیبی(دیمی و دستی)فیه اقوال
                - قول اول:تفصیل(شهیداول و ثانی).
                - تأثیر هر دو نوع آبیاری در رشد غلات(نفع) یکسان است ملاک محاسبه زکات آن نوع آبیاری است که تعدادش بیشتر باشد(اغلب عددا).
                - تأثیر دو نوع آبیاری در رشد غلات یکسان نیست ملاک محاسبه زکات آن نوع آبیاری است که تأثیر بیشتری در رشد غلات داشته است
                - و لو اجتمعا اعتبر الأغلب في عيش الزرع و الشجر، فإن تساويا فثلاثة أرباع العشر(دروس ج1 ص 237).
                - قوله: و إن اجتمع فيه الأمران كان الحكم للأكثر،إما في عدد السقي، أو في مدّة العيش، أو في كثرة النفع و النموّ، فإن تقابلت فالأولى ترجيح الأخير، و لو أشكل الأغلب فكالاستواء(حاشیه شهید ثانی بر شرایع ص 160).
                - قول دوم: ملاک محاسبه زکات آن نوع آبیاری است که تعدادش بیشتر باشد مطلقا(چه نفعش بیشتر باشد یا خیر).
                - قول سوم:ملاک محاسبه زکات آن نوع آبیاری است که زمانش بیشتر باشد مطلقا(چه نفعش بیشتر باشد یا خیر).
                - نکته:اگر مطابق هر ملاکی که مبنای محاسبه قرار می گیرد دو آبیاری مساوی باشند باید سه چهلم(سه چهارم از یک دهم یعنی سه چهلم) زکات پرداخت شود یعنی نیمی مطابق آبیاری دیمی(یک دهم) و نیم دیگر مطابق آبیاری دستی)محاسبه می شود
                - نحوه محاسبه به دو صورت است
                - یک دهم بعلاوه یک بیستم،تقسیم بر دو شود
                - یک دهم تقسیم بر دو و همچنین یک بیستم تقسیم بر دو شود و مجموع ایندو سه چهلم می شود
                - و لو سقي بهما اعتبر الأغلب، و إن تساويا قسّط(غاية المراد ج1 ص 252).
                - نکته:اگر مشتبه شود که آیا آبیاری دیمی بیشتر بوده یا آبیاری دستی در این صورت سه احتمال است
                - وجوب اقل(یک بیستم) به دلیل اصل برائت در بیش از قدر متیقن
                - وجوب یک بیستم به دلیل اصل احتیاط(اشتغال یقینی برائت یقینی).
                - وجوب معدل ایند مانند حالت تساوی(سه چهلم) به دلیل تأثیر هر دو نوع آبیاری و اصل عدم تفاضل و هو الأقوى